

מהלכות חג הפסח תשפ"ב

הרב אליקים לבנון

לקראת החג זמנים

יום חמישי, י"ג ניסן	
מכירת חמץ	עד ליל בדיקת חמץ, ביום חמישי, י"ג ניסן
בדיקת חמץ	ביום חמישי בלילה משעה 19:27
יום שישי, י"ד ניסן	
תענית בכורות	תחילת הצום: 04:34 סיום הצום (למתענים): 19:27
סוף זמן אכילת חמץ	בשעה 09:32 לספרדים בשעה 09:58 לאשכנזים
סוף זמן שריפת החמץ וביטולו	בשעה 10:45 לספרדים בשעה 11:24 לאשכנזים
זמן הדלקת נרות בבניסת השבת והחג	ירושלים 18:29 חיפה 18:39 שומרון 18:39 תל אביב 18:47
סוף זמן אכילת אפיקומן	עד חצות הלילה בשעה 00:40 ולספרדים בשעה 00:02
מוצאי שבת, ט"ו ניסן	
צאת השבת והחג	ירושלים 19:45 חיפה 19:46 שומרון 19:45 תל אביב 19:47
נפח של קופסת גפרורים ורבע	נפח של כ"זית"
נפח של כארבע קופסאות גפרורים	נפח של רביעית

שיעורים ומידות

נפח של קופסת גפרורים ורבע	נפח של כ"זית"	לאכילת מצה ומרור
נפח של כארבע קופסאות גפרורים	נפח של רביעית	לכוס יין מארבע כוסות

מה עוד צריך להכין לליל הסדר?

זרוע	חתיכת בשר צלוי להניח על הקערה (לא לאכילה).
ביצים	ביצה מבושלת, לקערת ליל הסדר. יש הנוהגים לאכול ביצים מבושלות בסעודת החג.
יין	גביעים או כוסות, שיש בהם נפח של רביעית לפחות, בהתאם למספר המסובים. יין (או מיץ ענבים) בכמות שתספיק לארבע כוסות עבור כל אחד.
כרפס	ירקות עלים או תפוז"א. חתיכה קטנה לכל אחד מהמסובים (פחות מכ"זית"). לנוהגים כרמב"ם, אוכלים כ"זית" מהכרפס.
מי מלח	להכין לפני כניסת השבת, כדי לטבול את הכרפס.
מצות	להכין לכל אחד מהמסובים לפחות 4 זיתים של מצות, עדיף 5 זיתים.
מרור	יש להכין חסה נקיה מתולעים לפני החג. יש נוהגים לאכול שורש חזרת (חריון). כל אחד מהמסובים צריך לאכול 2 זיתים של מרור.
חרוסת	עשויה מתפוח, רימון, תמר, אגוז, יין, תבלינים ועוד. די בכמות קטנה כדי לטבול בה את המרור.

מהלכות הפסח

א. מכירת חמץ

לכתחילה, רצוי שלא להשאיר בבית חמץ גמור, אלא לסיימו לפני פסח ולבער את מה שנותר (ואין בכך "בל תשחית"). הרוצה למכור חמץ גמור או תערובות חמץ שיש ברשותו, צריך לחתום עד יום חמישי, י"ג ניסן, על טופס ייפוי כח והרשאה לרב או למועצה הדתית, למכור את החמץ שברשותו לנוכרי. טפסי ההרשאות למכירת חמץ נמצאים בידי רבני הישובים (לבעלי מפעלים ובתי חרושת קיים שטר הרשאה שונה מהשטר הרגיל).

ניתן למנות שליח למכירת חמץ גם דרך אתר "כיפה" באינטרנט, בכתובת:

<https://www.kipa.co.il/passover/sell.asp>

לתשומת לב: השטר עליו חותמים הוא ייפוי כח והרשאה למכירת החמץ שתיעשה על ידי הרב, המשמש כשליחו של המוכר. בפועל, מתבצעת המכירה לנוכרי ביום חמישי, י"ג בניסן לפני השקיעה, וביום שישי, י"ד בניסן בבוקר.

בהתאם לכללים לעיל, יש לרכז את החמץ לפני בדיקת החמץ במקומות סגורים ומסומנים, שאפשר יהיה להצביע עליהם בפני הנוכרי הקונה את החמץ.

במכירה אפשר לכלול גם טוסטר שקשה מאוד לנקות מפירורים, מוצרי קוסמטיקה ותמרוקים המכילים אלכוהול (שאולי יוצר ממיני דגן) וברכונים (שאולי דבוק בהם חמץ).

מוצאי שבת פרשת אחרי מות, החל מהשעה 19:51, כעשרים דקות לאחר צאת השבת, מושלמת העסקה עם הנוכרי ואפשר להשתמש בחמץ שנמכר לו.

אין להשתמש במוצרים שנמכרו - עד למוצאי שבת!

ב. הכשרת כלים (ראה הרחבה ופירוט בעמוד 21)

בכלים אותם מבקשים להגעיל:

1. אין להשתמש 24 שעות לפני ההגעלה

2. לפרק ידיות סירים וכד', ולנקות היטב את הכלים ואותן

3. יש להביא להגעלה גם ידיות וברגים.

יום חמישי, י"ג ניסן

ג. בדיקת חמץ

יש לסיים את ניקיון הבית ביום חמישי, י"ג ניסן, ולרכז את החמץ הנשאר, כדי לאוכלו ביום שישי בבוקר.

ביום חמישי – זמן צאת הכוכבים בשעה **19:27**.

מתפללים ערבית ומיד אח"כ בודקים את החמץ.

הבדיקה מתבצעת בכל מקום **שדרך להכניס בו חמץ**, כולל: מקרר, מקפיא, רכב וכדומה.

גם במקום העבודה יש לבצע בדיקת חמץ, כגון: בשולחנות, במגירות ובתאים שרגילים לשמור בהם מזון חמץ.

אדם השוהה במקום בו אחרים אינם מבערים את החמץ, יכול וצריך לבדוק חמץ גם בחול המועד פסח עצמו. במקרה כזה יקפיד שסביבתו הקרובה, כגון: הכיסא והשולחן שלו, יהיו נקיים מחמץ.

העולה על רכב כטרמפיסט ואינו בטוח שבעל הרכב בדק את רכבו, יכנס, ותוך כדי ישיבה יבדוק סביבו. אם מוצא פירורים, ינערם כך שיפלו למרגלותיו.

הערה: בבדיקת חמץ יש "חובת חפצא", לבדוק כל מקום שדרך להכניס בו חמץ ואנו רוצים להשתמש בו בפסח, ויש גם "חובת גברא", שחכמים חייבו כל אדם לבדוק חמץ.

למשל: משפחה העוזבת את ביתה בערב פסח ומתארחת במקום אחר, אע"פ שלא תשהה בביתה בפסח, יש חובה על בעל הבית לנקות חדר אחד ולקיים בו את מצוות בדיקת חמץ.

[הלכות הנוגעות לבדיקה מובאות בהמשך החוברת בפרק - "כיצד מנקים?".]

ד. ביטול חמץ

לאחר הבדיקה יש לבטל את החמץ,

על פי הנוסח המובא בסידורים.

חשוב לדעת: כל אדם, בן או בת שהגיעו למצוות, יש לו קנין והוא בעלים על החמץ שברשותו. לכן, לא די בביטולו של בעל הבית עבור אשתו או של אבא עבור ילדיו הגדולים, אלא צריך כל אחד מבני הבית לבטל את החמץ שברשותו.

יום שישי, י"ד ניסן

1) תענית בכורות

ביום שישי, זמן עלות השחר בשעה 04:34.

משעה זו נוהגים הבכורות להתענות. רוב הבכורות נוהגים להשתתף בסיום מסכת לאחר תפילת שחרית, ולהתחיל את סעודת המצווה בבית הכנסת. אחר כך, הולך כל אחד לביתו, ממשיך את סעודת המצווה ויכול לאכול במהלך היום.

למתענים: סיום הצום בליל הסדר, בזמן צאת הכוכבים בשעה 19:27. משעה זו רשאי לקדש ולהתחיל את ליל הסדר ולשבור את הצום.

2) סוף זמן אכילת חמץ

ביום שישי בבוקר **אסור לאכול מצה**. אמרו חכמים: כל האוכל מצה בערב הפסח, כאילו בא על ארוסתו בבית חמיו. כלומר: הואיל ובלילה יש מצווה לאכול מצה, הטועמה מן הבוקר מקדים את המאוחר, שלא לשם מצווה אלא מתוך תאוה גרידא. לכן, אסרו חכמים את אכילת המצה כבר משעות הבוקר של ערב הפסח.

חמץ - מותר לאכול עד סוף השעה הרביעית של היום (לפי שעות זמניות).

- מנהג אשכנזים לאכול חמץ עד השעה 9:58.
- יש ספרדים הנוהגים לאכול חמץ עד השעה 9:32.
- בשעת הצורך, כשלא הספיק, אפשר להקל ולאכול עד 10:28.

3) סוף זמן שריפת חמץ וביטולו

מן התורה, מותר החמץ עד סוף השעה השישית, חצות היום.

אולם, חכמים ציוו לבערו ולבטלו עד סוף שעה חמישית.

- מנהג אשכנזים לשרוף את החמץ ולבטלו עד השעה 11:24.
 - יש ספרדים המחמירים לשרפו ולבטלו עד השעה 10:45.
 - בשעת הצורך, יש מתירים לשרפו ולבטלו עד השעה 11:33.
- יש להקדים ולשרוף את החמץ מעט קודם, כדי שיספיק לבטלו עד זמן זה.

מי שלא ביטל את החמץ עד השעה 11:33 (שהיא השעה המאוחרת ביותר בה ניתן לבטלו על פי החישוב המקל ביותר) חייב לשרוף את החמץ שברשותו, מפני שלאחר זמן זה הביטול אינו מועיל.

4) אכילה בערב פסח

כאמור:

מצה אסורה באכילה משעות הבוקר.

חמץ אסור באכילה מהשעה הרביעית.

מה מותר לאכול בערב הפסח?

- ספרדים נוהגים לאכול **מצה עשירה** עד סוף שעה תשיעית, ולחשבונם היינו עד השעה 15:47.
- אשכנזים נוהגים שלא לאכול מצה עשירה כבר מזמן איסור אכילת החמץ. גם להם מותר לאכול **מצה שנתבשלה**, כמו קניידלך, עד סוף השעה התשיעית (15:54).
- בשר, דגים, גבינה וכדומה, מותר לאכול גם לאחר שעה זו.

• תספורת וגילוח

בזמן שבית המקדש היה קיים, היו מתחילים לשחוט את קרבן הפסח בערב פסח אחר חצות היום. את בשר הקרבן היו צולים ואוכלים אותו בליל הסדר בירושלים.

משום כך, אסרו חכמים לעשות מלאכה בערב הפסח מחצות היום, (לאשכנזים משעה 12:40, לספרדים משעה 12:02). לכן, יש להזדרז להסתפר, להתגלח וליטול ציפורניים לפני חצות היום.

מי שלא הספיק, רשאי להתגלח, לספר את עצמו או ליטול את ציפורניו גם אחר חצות היום. אולם, לא יסתפר אצל ספר.

• **ביעור מעשרות**

נאמר בתורה: "ביערת הקדש מן הבית, וגם נתתיו ללוי ולגר, ליתום ולאלמנה ככל מצותך אשר צויתני" (דברים כ"ו, י"ג).

המצווה היא, להוציא מהבית את התרומות והמעשרות אשר הצטברו במשך השנים, ולחלק לזוכים בהם. בימינו, מדובר על שמן זית של תרומה, שנותר לאדם, ויש לתיתו לכהן, כדי שישתמש בו להדלקה.

וכן, המטבע עליו מחללים את המעשר השני.

זמן ביעור המעשרות, בערב פסח של השנה הרביעית והשביעית לשמיטה.

השנה, שנת שמיטה, אם נותר לאדם שמן תרומה, יתנו לכהן בערב פסח.

מטבע של מעשר שני, יש לחלל על כף גדושה של סוכר ולומר: "כל הפרוטות של מעשר שני אשר במטבע זו, יהיו מחוללות על סוכר זה".

המטבע יוצאת לחולין ומותרת בשימוש.

לאחר השמיטה יש לייחד מטבע לפדיון מעשר שני.

הסוכר, אסור באכילה, ואפשר לשופכו לכיור, ולהזרים עליו מים, כדי לבערו.

• **קבלת יום טוב בשעה מוקדמת**

כמו בכל שבת או יום טוב אפשר להקדים את שעת קבלת יום טוב.

אולם, שונה פסח משאר ימים טובים, מפני שנאמר בו: "בערב תאכלו מצות".

למדו מכאן חכמים, שאין לאכול מצה אלא בצאת הכוכבים. לכן, גם הקידוש חייב להיות אחר צאת הכוכבים.

מי שסיים תפילת מנחה לפני השעה 17:48, שהוא זמן פלג המנחה, רשאי להתפלל ערבית של חג מזמן פלג המנחה ואילך, כולל אמירת הלל שלם, כנהוג. אולם, אין לקדש קידוש של ליל החג אלא משעה 19:27, עם צאת הכוכבים.

ליל שבת קודש, ט"ו בניסן - ליל הסדר

(1) הדלקת נרות

מדליקים נרות בזמן ההדלקה הנהוג בכל ערב שבת, ומברכים 2 ברכות: "להדליק נר של שבת ושל יום טוב" ו"שהחייבו".

(2) ארבע מצוות בליל הסדר:

שתיים מדאורייתא:

1. "והגדת לבנך" - סיפור יציאת מצרים.

2. אכילת מצה.

ושתיים מדרבנן:

3. אכילת מרור.

4. שתיית ארבע כוסות.

(3) שיעור "כזית"

שיעור "כזית" הוא שיעור נפח של כ-28 סמ"ק (בערך נפח של קופסת גפרורים ורבע).

כאשר מגיעים ל"מוציא מצה", לאחר נטילת ידיים לסעודה, לכתחילה יש לאכול מהמצה כשיעור של 2 זיתים (נפח של כשתי קופסאות גפרורים וחצי).

שיעור זה נמצא בגודל של כשני-שליש מצת מכונה.

יש להשתדל לסיים את אכילת שני הזיתים בתוך 4 דקות. למי שהדבר קשה, ימשיך לאכול עד שיסיים את אכילת שני הזיתים.

שיעור אכילת מרור - "כזית" - 28 סמ"ק, כנ"ל.

שיעור שתיית כוס מארבע הכוסות - רביעית, שהוא שיעור נפח של 3 זיתים, כ-90 סמ"ק.

(4) סוף זמן אכילת אפיקומן

לכתחילה בחצות הלילה, (אשכנזים בשעה 00:40 וספרדים 00:02). מי שלא אכל את האפיקומן עד חצות, יאכל אחרי חצות.

חולה, בקורונה או בחולי אחר, המתקשה לאכול או לשתות ינהג כדלהלן:

א. לאחר ברכת המוציא, ועל אכילת מצה, יאכל כרבע מצת מכונה.

ב. לאחר ברכת על אכילת מרור, יאכל עלה חסה אחד.

ג. אם קשה לו, יאמר את הבורך, ולא יאכל כלל.

ד. לאפיקומן, יאכל כרבע מצת מכונה.

ה. שתיית ארבע כוסות: ימהל שלישי מים, ושני שלישים מיץ ענבים או יין, ימזוג לכוס של 90 סמ"ק, וישתה בכל כוס מארבע כוסות, 50 סמ"ק.

רפואה ובריאות לכל חולי עמינו!

(5) סיום החג הראשון

צאת השבת והחג בשעה 19:45 (בירושלים, ובשאר הערים לפי המנהג). ההבדלה כבכל מוצאי שבת.

במוצאי שבת מתחילים לספור את העומר.

יום חמישי, כ' ניסן - ערב שביעי של פסח

השנה, חל שביעי של פסח ביום שישי, ואסרו חג הוא יום השבת, לכן, ביום חמישי, ערב שביעי של פסח, יש להכין

עירוב תבשילין (מצות+תבשיל), כדי שאפשר יהיה להכין תבשילים ולהדליק נרות מיום שישי, שהוא יום טוב, לשבת.

יום שישי – שביעי של פסח

- א. יש הנוהגים לסעוד "סעודה שלישית" בשביעי של פסח, כדי להיפרד ממצוות אכילת מצות. כאשר חל השביעי, ביום שישי, יש לקיים סעודה זו עד סוף השעה התשיעית (בערך 15:50).
 - ב. מדליקים נרות שבת מנר שהודלק מערב יו"ט בשעת הדלקת נרות (בירושלים 18:34, תל אביב 18:50, שומרון 18:44).
 - ג. קדושת השבת גבוהה היא מקדושת יום טוב. לכן, המעבר מקדושת יום טוב לקדושת שבת, אינו מצריך הבדלה. הקידוש בשבת כמו כל קידוש בשבתות השנה.
 - ד. מסיבה זו, מותר לקבל שבת מוקדם, ולהתפלל מנחה של יום טוב לפני פלג המנחה (בערך 17:50) ואח"כ, קבלת שבת (מקוצרת) ותפילת ערבית של שבת (ללא יעלה ויבוא).
- אח"כ ניתן לעשות קידוש וסעודת שבת אפילו לפני השקיעה.

✍ הכנת מאכל קטניות לצורך השבת

מותר לאשכנזים לבשל **קטניות** (שיש להן כשרות לפסח לספרדים!) לצורך אכילה ביום שבת - הן בערב יום טוב, והן ביום טוב עצמו. מותר לבשול ולאכול אותן בכלים של פסח. לאחר הבישול, אין להשתמש בכלים אלו לצורך הפסח אלא לאחר 24 שעות (בפסח בשנה הבאה, מותר להשתמש בכלים אלו אף בלא הגעלה). רצוי לברור את הקטניות לפני פסח. מי שלא ברר, יכול לברור בפסח.

✍ מוצרים שנמכרו לנכרי

מוצרים שנמכרו לנכרי בערב הפסח אינם מותרים לשימוש בשבת זו. מכירת החמץ איננה פוקעת לאחר הפסח! קניית החמץ מהנכרי מתבצעת רק לאחר השבת. **במוצאי שבת פרשת אחרי מות**, החל מהשעה 19:51, כעשרים דקות לאחר צאת השבת, מושלמת העסקה עם הנוכרי ורק אז ניתן להשתמש בחמץ שנמכר לו.

כיצד מנקים?

כדי להקל מעט בעבודות ניקוי הבית לקראת פסח, כדאי לחלק את הבית ואת תכולתו לשלושה קריטריונים השונים זה מזה בהלכותיהם

1. מקום שאין דרך להכניס בו חמץ (גם אם יש חשש קל שמא אי פעם הכניסו בו חמץ)

לדוגמא:

- ◆ מדפים עליונים בארונות בגדים ובארונות ספרים.
- ◆ מדפים תחתונים, בתנאי שאין תינוקות בבית.
- ◆ ספרים שמקפידים שלא להביאם לשולחן האוכל.

ההלכה: אין צורך לגעת בהם כלל ולנקותם, ואין צורך לבדוקם בבדיקת חמץ.

2. מקום שרגילים להכניס בו חמץ - ואין בדעתנו להשתמש בו כלל בפסח

לדוגמא:

- ◆ חדר או דירה שלא יכנסו אליהם בפסח.
- ◆ כלי מטבח: סירים, תבניות, צלחות וכדומה.
- ◆ תנור אפיה שלא ישתמשו בו בפסח.
- ◆ משחקי ילדים שלא ישחקו בהם בפסח.
- ◆ בגד עם כיסים שלא נלבש אותו בפסח.

ההלכה: יש לנקות ניקוי כללי (שלא יישאר חמץ נראה לעין), אך אין צורך לנקות כל פיזור וכל פריט בפני עצמו (צעצועים, ספרים וכדומה). חפצים שלא משתמשים בהם בפסח יש להצניע או לצינעם בפתק - "לא להשתמש בפסח". חדר או דירה - לנקות ולסגור. אין צורך לבדוק בדיקת חמץ. הערה: פירושים הנותרים בפינות החדר - "לא חשיבי", ואין צורך אפילו לבטלם. די לשטוף את הרצפה.

3. מקום שרגילים להכניס בו חמץ - ובדעתנו להשתמש בו בפסח

לדוגמא:

- ◆ מקרר, ארונות מטבח.
- ◆ שולחן מחשב, ספות, מיטות (לעיתים ילדים מכניסים בהן חמץ) וכדומה.
- ◆ ספרים שרגילים ללמוד בהם על השולחן וברצוננו להשתמש בהם בפסח.
- ◆ כלי רכב.
- ◆ משחקי ילדים שישחקו בהם בפסח.
- ◆ כיסים, בעיקר בבגדי ילדים, שישתמשו בהם בפסח.
- ◆ תיקים ותרמילים המיועדים לטיול בפסח.

ההלכה: חייבים לנקות היטב מקומות אלו ולבדוק בהם בדיקת חמץ לאור הנר בליל ארבעה עשר בניסן (אם יש מקומות רבים כאלה, אפשר לבדוק לאור הנר באחד הלילות הקודמים, בלי ברכה).

למעשה:

ארונות מטבח / הגדרתם: מקום שדרך להכניס בו חמץ.

א. ארונות מטבח שאין בדעתנו להשתמש בהם בפסח:

יש לרוקנם ולנקותם בעזרת מטלית לחה (אין צורך לשפוך מים). אין צורך בבדיקת חמץ. אפשר להכניס אליהם כלי חמץ שעברו שטיפה רגילה, לסוגרם ולכתוב עליהם "כלי חמץ".

ב. ארונות מטבח שבדעתנו להשתמש בהם בפסח:

יש לנקות היטב במטלית לחה, ולבדוק בהם חמץ בעזרת נר. לאחר מכן, אפשר להכניס אליהם את כלי הפסח.

ארונות בגדים / הגדרתם: מקום שאין דרך להכניס בו חמץ.

אם רוצים בכל זאת לנקות, די לעבור במטלית יבשה. אם ידוע שהכניסו בהם חמץ, יש לרוקנם ולנקותם עם מטלית לחה, לעשות בהם בדיקת חמץ בעזרת נר, ולהכניס את הבגדים.

מקרר / הגדרתו: מקום שדרך להכניס בו חמץ ודעתנו להשתמש בו בפסח.

יש לנקות היטב את המדפים ואת הקירות, את המסילות ואת הקרקעית (שינוי צבע בדפנות - אינו חמץ!) כמו כן, יש לנקות את הגומי האוטם את הדלת, בעזרת מברשת שיניים, ולסלק את הפירורים הנראים לעין. מה שלא נראה לעין, בטל. לאחר מכן, יש לבדוק בו חמץ לאור הנר, ומותר להשתמש בו בפסח. כפי שנכתב לעיל, בתום הניקוי אפשר לבדוק את החמץ במקרר גם בערבים שלפני זמן הבדיקה. במקרה כזה, את החמץ שנותר לשימוש עד הפסח יש לשמור בתחתית המקרר בקופסא כדי שלא יתפזר.

רצפת הבית

די בשטיפה רגילה.

שטיחים

אין צורך להשתמש בחומרי ניקוי, ודי לנקותם באחת משלוש האפשרויות:
לנער היטב, "לדפוק" עם מחבט או לשאוב עם שואב אבק.

שולחנות

לנקות עם מטלית לחה. משטח אכילה של כסא תינוק - לנקות היטב. רצוי לערות עליו מים רותחים. שולחן שעורכים עליו בצק ורוצים להשתמש בו בפסח כשהוא חשוף, ללא מפה או ניילון, יש לנקותו היטב ולערות עליו מים רותחים ממיחם או מקומקום חשמלי.

לסיכום: לפני שאנו הופכים את הבית, נעצור לרגע ונתבונן היכן באמת יש לנקות וכיצד, בהתאם לקריטריון שאליו שייך כל מקום ופריט. כך ניבנס בהלכה לחג הפסח עם פחות עייפות ומתח.

מוצרי חמץ

מוצרי המזון בבית נחלקים לשלושה קריטריונים, שלכל אחד התייחסות הלכתית שונה <<

1. מוצרי חמץ גמור

מוצרים העשויים מחמשת מיני דגן.

לדוגמא: עוגיות, אטריות, פתיתים, ביסלי, שקדי מרק, שניצל מוכן, כדורי פלאפל, בירה, ויסקי, מוצרי סויה (שמשתמשים בהם או בציפוי שלהם בקמח), סולת, קורנפלקס, (מכיל לתת) גרנולה, **מזון לבע"ח** המכיל חמץ (ראה הערה להלן).

ההלכה: כל אלו נחשבים חמץ גמור **ויש לשורפם** לפני הפסח או **למוכרם לנוכרי** באמצעות ייפוי כח ושליחות דרך הרבנות או המועצה הדתית. יש מחמירים שלא לסמוך על המכירה בחמץ גמור, אלא לבער ולשרוף מוצרים אלו.

(הערה: יש מספר חברות המייצרות מזון לבעלי חיים: כלבים, חתולים, ציפורים, דגים ומכרסמים במיוחד לפסח, ללא חמץ. יש לעקוב אחר פרסומיהן)

2. תערובות חמץ או חשש חמץ

מוצרים המכילים חמץ בתוכם (ברכיבים יתכן שיופיעו כ: קמח חיטה, דגנים, גלוטן, לתת, עמילן). [בחלוקה בין מוצרי חמץ גמור לבין תערובות חמץ נכללו גם מרכיבים שחלקם חמץ וחלקם אינם חמץ. **לדוגמא:** יש עמילן חמץ המיוצר מדגנים, ויש עמילן שאינו חמץ, המיוצר מקטניות (תירס, סויה, טפיוקה) או מחומרים אחרים (תפוז"א). אם לא צויין על המוצר ממה הוא עשוי, צריך למוכרו] **לדוגמא:** אבקת מרק, קמח לבן, תרופות בסירופ, קישוטים העשויים מדגנים (אם מצופים לק, אפשר להשאירם לבני).

ההלכה: אין חובה לבער מוצרים אלו, אך אסור להשתמש בהם בפסח ויש למוכרם לנוכרי.

3. מוצרים שאינם כשרים לפסח אך אין בהם חשש חמץ

לדוגמא: תמרוקים (ללא הכשר לפסח), מוצרים המכילים **עקבות** גלוטן או שיש בהם חשש לגלוטן או **חשש** לתת.

קטניות - לנהגים שלא לאכול קטניות או מוצרי קטניות. **לדוגמא:** אורז, בטנים, במבה, חומוס, שמנים מקטניות, פופקורן.

ההלכה: יש להצניעם ולא להשתמש בהם בפסח. אין צורך למכור לנוכרי או לבטלם.

רשימת מוצרים לפסח (שאינם מוצרי מזון)

במוצרים הבאים צוין האם יש צורך בהכשר לפסח, בצורה הבאה:

- ◆ **צריך** - כלומר: צריך הכשר לפסח.
- ◆ **רצוי** - כלומר: אם משיגים בקלות עם הכשר - עדיף. אם לא משיגים עם הכשר - אפשר להשתמש גם ללא הכשר מיוחד לפסח.
- ◆ **לא צריך** - כלומר: אין צורך בהכשר מיוחד לפסח.

מוצרים המכילים שמן נבט חיטה/ויטמין E - צריכים הכשר מיוחד לפסח.

* מוצרים שדורגו כ-רצוי, הסיבה לכך:

מחד – נפסלו מאכילת כלב. מאידך – באים במגע עם אוכל. הספק – שמא אחשביה.

** מתוך הנסיון, טעם דאורדורנט ומגבונים הוא טעם פגום. לכן, גם אם מכילים מרכיב חמץ, מותרים בהנאה בפסח.

המוצר	הדין
נוזל הברקה למדיח	לא צריך
אלכוהול גל	לא צריך
נוזל לניקוי חלונות	לא צריך
נוזל לניקוי כלים	רצוי *
נוזל לניקוי תנור / מיקרו	לא צריך
נוזל לשטיפת רצפות	לא צריך
ניילון נצמד	לא צריך
נייר אפיה	לא צריך
נייר טואלט	לא צריך
נייר כסף	כשרות לכל השנה
נייר סופג	רצוי *
סבוני אסלה	לא צריך
סבונים	לא צריך
סקוטש (חדש!)	לא צריך
פלסטלינה	לא צריך
פלסטלינה - בר בצק	לא לשימוש בפסח!
קרם ידים	צריך
קרם לחות לתינוק / מבוגר	לא צריך
קש לשתיה	לא צריך
שמון לתינוק	לא צריך
שמפו לשיניים	לא צריך
שמפו לשיער	לא צריך
שפתון / אודם	צריך
שקיות ניילון	לא צריך
שקיות קוקי (צלליה)	לא צריך
תבניות אלומיניום	כשרות לכל השנה
תחליב לחות	לא צריך

המוצר	הדין
אבקת כביסה	לא צריך
אבקה למדיח	רצוי
אצטון	לא צריך
אקונומיקה	לא צריך
ג'ל אלורה (לשימוש בפה)	צריך
דאודורנט	לא צריך **
זולין טהור	לא צריך
חול ניקוי	לא צריך
טלק	לא צריך
כלים חד-פעמיים מנייר או מקרטון	רצוי
כלים חד-פעמיים מפלסטיק או מקלקר	לא צריך
כפפות חד-פעמיות (בלי אבקה)	לא צריך
מגבות בד (משומשות)	לכבס
מגבונים/ ממחטות לחות	לא צריך *
מטהר אויר	לא צריך
מי פה	צריך
ממחטות נייר	לא צריך
מנג'טים	לא צריך
מסיר שומנים	לא צריך
מסיר שומנים קר/ מהיר	לא צריך
מפות (משומשות)	לכבס
מפיות נייר	לא צריך
מרכב כביסה	לא צריך
מרכב שיער/ מעצב שיער	לא צריך
משחות נעליים	לא צריך
משחות שיניים	צריך
נוזל דוחי יתושים	לא צריך

הנחיות לשימוש בתרופות:

- א. תרופות המיועדות לשימוש חיצוני (משחות, טיפות, פתילות, זריקות) - מותרות בשימוש בפסח בשעת הצורך. לכן ברשימות המתפרסמות של תרופות המאושרות לשימוש בפסח מובאות רק תרופות הנלקחות דרך הפה.
- ב. תרופות המכילות קטניות מותרות, גם לנוהגים שלא לאכול מוצרי קטניות.
- ג. בתרופות שיש בהן חשש חמץ, עדיף להשתמש בכדורים מאשר בסירופ נוזלי.
- ד. ויטמינים ותרופות הומאופתיות מבוססים פעמים רבות על אלכוהול המיוצר מחמץ. כמו כן, כיום מצויים בשוק מאות תוספי תזונה, המיוצרים על ידי יצרנים שונים. בכל תוסף תזונה, יתכן ויש מרכיב חמץ. אין לצרוך אותם, אלא אם כן יש עליהם אישור כשרות לפסח!
- ה. בשעת הצורך, מומלץ לבדוק באתר האינטרנט של קופת חולים "כללית" המפרסמת לקראת פסח רשימה מפורטת של תרופות וכדורים שבהם אפשר להשתמש בפסח, או לשאול רבנים ופוסקי הלכה שיש בידם רשימה מעודכנת.
- ו. קופ"ח כללית מעמידה לרשות הציבור מערכת "תרופון" לשליחת הודעה או ווצאפ עם שם התרופה, וקבלת מענה מיידי על כשרותה לפסח. תרופון תשפ"ב 055-9982701

הכשרת כלים

נהוג להעמיד לרשות הציבור צוותי הכשרה, העוסקים בהגעת כלים בית. הצוותים הללו חייבים ללמוד היטב את דיני ההכשרה (שו"ע או"ח סימנים תנ"א-תנ"ב), כדי לדעת אלו כלים ניתן להכשיר וכיצד להכשיר כל כלי, בליבון או בהגעלה.

- ◆ בכלים אותם מבקשים להגעיל, אין להשתמש 24 שעות לפני ההגעלה.
- ◆ יש לפרק ידיות סירים וכדומה, ולנקות היטב את הכלי ואת הידיות.
- ◆ יש להביא להגעלה גם ידיות וברגים.

הכלל בהכשרת כלים הוא "כבולעו כך פולטו".

לכן, כלים הבולעים חמץ עם נוזל, בבישול - הגעלתם במים רותחים. כלים הבולעים חמץ יבש, כמו תבניות אפיה, הכשרתם ע"י ליבון חמור.

להלן נביא דוגמאות למעשה בכלים שונים »

- ◆ צלחות חרסינה – לא ניתן להכשיר.
- ◆ כלי בישול מזכוכית (לא אפיה), כגון: סירי פיירקס לבישול עם נוזלים, צלחות, כוסות וכד' – להגעיל ברותחין.
- ◆ כלי זכוכית שאופים בהם (תבניות פיירקס וכד') – אי אפשר להכשירם, מפני שאי אפשר ללבנם ליבון חמור.
- ◆ סירי בישול ממתכת וכן המכסים, הכשרתם בהגעלה. סיר שיש לו קיפול בשפתו, וכן מכסה שיש לו קיפול בשפתו – יש ללבן את השפה בליבון קל.
- ◆ מחבת או מחבת ווק – הכשרתם, יש אומרים בליבון קל ויש מחמירים בליבון חמור.

- ◆ מחבת בציפוי טפלון/קרמי וכן סיר קרמי - לא ניתן להכשירם לפסח.
- ◆ סיר פוייקה – הכשרתו בליבון חמור.
- ◆ סכו"ם ממתכת – יש להכשיר בהגעלה ברותחין. מזלגות, יש להקפיד לנקות בין שיני המזלג לפני ההגעלה.
- ◆ סכו"ם ממתכת עם ידית פלסטיק – לנקות היטב גם בחיבור שבין הפלסטיק למתכת, ולהגעיל ברותחין.

< תנור

הכשרת תנור לכתחילה

- ◆ ניקוי התנור בחומרי ניקוי המיועדים לכך.
- ◆ ניקוי הדלתות, הזכוכית וכדומה.
- ◆ חימום על ידי מבער גז ("ברנר") - מעבר עם האש על הדפנות, על המסילות של התבניות ועל הדלת, עד ליבון חמור (עד שמאדים או מאפיר). רצוי שאדם בעל ניסיון יבצע זאת כדי לא לפגוע בתנור.

הכשרה לפי חלק מהדעות

הכל כדלעיל, אלא שבמקום החימום על ידי מבער גז, יש לחמם את התנור לחום המקסימאלי למשך חצי שעה. (בהכשרת תנור לשאר ימות השנה - לא לפסח, אם ידוע שהשתמשו בתנור לאפיית דברים כשרים, אלא שלא הקפידו בהפרדה בין בשר לחלב, וכן שלא אפו בו בשר לא מוכשר או בשר טריפה, אפשר לסמוך לכתחילה על הצורה השנייה של הכשרת התנור).

בכל מקרה, התבניות (תבניות אמייל) והרשתות צריכות ליבון חמור. תבניות אלומיניום אין להן תקנה.

< תנור פירוליטי

הכשרתו: הפעלת תכנית לניקוי עצמי (בחום מקסימאלי), ודי בזה. הכשרת התבניות: דינן כתבניות תנור כפי הנזכר לעיל.

< כיריים

ניקוי הכיריים באופן יסודי. את ראשי הלהבות יש לנקות ביסודיות ודי בכך. את החצובות (מעמדי הסירים) יש ללבן, רצוי בליבון חמור. אם אי אפשר, ניתן ללבנם בליבון קל. את משטח הכיריים רצוי לצפות בנייר כסף.

< כיריים אינדוקציה

יש לנקות היטב את המשטח האינדוקטיבי, ודי בכך.

< מנגל גז

על גבי המנגל מצוי שמשתמשים עם חמץ גמור, כגון בהכנת קבב, קציצות וכד' וכן לעיתים אופים עליו פיתות ומאפים.

לכן, יש לנקות עד כמה שאפשר את רשתות המנגל, וכן את הבסיס ואת מכסה המנגל.

את הרשתות יש ללבן בליבון חמור בעזרת מבער.

לבסוף יש להבעיר את המנגל על המקסימום, ולהשאירו סגור כ-15 דקות.

< פלטת שבת

לנקות היטב ולהדליק למשך כחצי שעה. לאחר מכן, לעטוף בנייר כסף עבה.

< מיחם וקומקום

(1) ניקוי

- ◆ לנקות היטב מבפנים ומבחוץ. אין חובה להסיר את האבנית המצטברת!
- ◆ לנקות את המכסה היטב.

(2) הכשרה

- ◆ להכשיר את המכסה ע"י הגעלה במים רותחים.
- ◆ לחמם את המיחם או הקומקום כשהוא מלא מים, ובעת הרתיחה להסיר את המכסה. תוך כדי רתיחה, לשפוך מים רותחים מקומקום נוסף לתוך המיחם או הקומקום הרותח, ולדאוג שהמים יגלשו על שפתו החוצה.

יש להקפיד לנתק מיד את זרם החשמל למניעת סכנה!

- ◆ במיחם מתכת, יש לעבור על שפת המיחם בעזרת מבער גז, בגלל הקיפול שיש בשפה.
- ◆ במיחם הסגור במכסה פלסטיק מעוגל, שאינו מתחמם ואין מניחים עליו אוכל לחימום, אם לא השתמשו בתוך המיחם בחמץ, אין צורך בהגעלה אלא בניקוי חיצוני בלבד.

< טרמוס

- ◆ לנקותו מבפנים ומבחוץ (אין צורך לפרקו) – ולערות עליו מים חמים.

< מיני בר

- ◆ במשך 24 שעות להיזהר מלערות ממנו על גבי מוצר חמץ. לאחר מכן להפעיל במצב "הרתחה" ולהוציא 2 כוסות מים רותחים.

< מיקרוגל

(1) הכשרת צלחת הזכוכית

- ◆ לנקות היטב את הצלחת.
- ◆ הגעלה במים רותחים. אפשר להגעיל בסיר גדול מאוד. אם אין סיר גדול, אפשר לחמם מים בתבנית אפיה על גבי הכיריים ולכסות בתבנית נוספת, על מנת לאפשר רתיחה. לאחר מכן, יש לשקע את הצלחת של המיקרוגל בתבנית. במידה והצלחת אינה נכנסת כולה, ניתן לסובבה בתוך המים, עד שמוגעלת כולה.

(2) ניקוי המיקרוגל

לפי הוראות הניקוי של היצרן.

הניקוי יכול את העיגול עם הגלגלים שעליו יושבת הצלחת.

(3) הכשרה

- ◆ להחזיר את הצלחת למקומה.
- ◆ לשים 2 כוסות מים ולהפעיל את המיקרוגל ל-10 עד 15 דקות, עד שהמים מתאדים, כחצי מכל כוס.

< מדיח כלים

(1) הכשרת הרשתות

את הרשתות והסלים יש להגעיל בסיר גדול של מים רותחים.

2) גוף המדיח

- ◆ להפעיל עם חומר ניקוי בטמפרטורה הגבוהה ביותר, למשך תוכנית שטיפת כלים.
- ◆ למי שיש רשתות מיוחדות לפסח, כמו בן שמספיקה הפעלת המדיח לתוכנית שטיפה בלבד.
- ◆ אם ניתן לנקות את הפילטר לפני ההפעלה - עדיף.
- ◆ כמו כן, לפני ההפעלה יש למלא את המיכל המיועד למלח ואחר כך להפעילו.

< כיוור

- ◆ לנקות היטב את הכיור, ובמיוחד את דפנותיו במקום החיבור עם השיש.
- ◆ לאחר מכן, לערות עליו מים רותחים ממיחם או מקומקום כשהם מחוברים לחשמל והמים ממש רותחים. יש להקפיד שהמים יגיעו ישירות מהקומקום לכל שטח הכיור ולא להסתמך על כך שהם נוזלים ממקום למקום.
- ◆ יש להניח דף עץ, פלסטיק או פח בתחתית הכיור, לחציצה.

< שיש

- ◆ יש להסיר כל דבר הדבוק לשיש ולנקותו היטב.
- ◆ לאחר מכן, יש לשפוך מים רותחים ממיחם או מקומקום חשמלי המחוברים לחשמל, וממשיכים את רתיחתם. להקפיד שהמים יגיעו לכל מקום ישירות מהמיחם. יש נוהגים ללבן ברזל או אבן, ולגרום אותם על גבי השיש, בעוד המים הרותחים עליו.
- ◆ לאחר העירו, רצוי לכסות את השיש בנייר כסף וכדומה.
- ◆ אין להניח סיר חם ישירות על השיש אלא על גבי מפריד או חוצץ.